

Θεώρηση των σύγχρονων τάσεων που υιοθετούνται από την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑεξΑΕ): συμβολή και χρήση των νέων τεχνολογιών

Μαρία Δ. Τζώτζου (M.A), (M.Ed)

Εκπ/κός Αγγλικής Γλώσσας Π/θμιας Εκπ/σης Ν. Αιτ/νίας

Περίληψη

Με την παρούσα μελέτη επιχειρούμε να αναδείξουμε και να αναλύσουμε τις σύγχρονες τάσεις που υιοθετούνται και χρησιμοποιούνται από την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΑεξΑΕ) μέσα από την καταγραφή πληροφοριών που αφορούν την εισαγωγή και εφαρμογή της πληροφορικής στο χώρο της εκπαίδευσης γενικότερα και ειδικότερα στις σπουδές από απόσταση. Σκοπός μας είναι να εξετάσουμε πως ο Η/Υ που αποτελεί ένα πολύ ευέλικτο εκπαιδευτικό εργαλείο χρησιμοποιείται από τα ανοικτά πανεπιστήμια δίνοντας στην εκπαιδευτική διαδικασία μια καινούρια διάσταση και δυναμική δίνοντας έμφαση στη συμβολή και χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις-κλειδιά: νέες τεχνολογίες, προσομοιωτές, εικονικά εργαστήρια, τηλεεκπαίδευση, τηλεματική, τηλεδιάσκεψη, συνεργατική μάθηση, καθηγητής-σύμβουλος

Abstract

The purpose of this paper is to analyze the modern tendencies adopted and used by open and distance education through the recording of relevant information concerning the application of information technology in education in general and more specifically in distance studies. In this context, we attempt to examine the way computers constitute a modern educational tool used in open universities attributing the whole educational process a new dimension and a dynamic nature by emphasizing the beneficial contribution and use of new technologies in the learning process.

Εισαγωγή

Οι ραγδαίες εξελίξεις στο χώρο της τεχνολογίας και ειδικότερα η ταχεία ανάπτυξη και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών, πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, έχουν επιφέρει σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές αλλά και εκπαιδευτικές αλλαγές.

Πιο συγκεκριμένα, η εισαγωγή της χρήσης της τεχνολογίας των υπολογιστών και επικοινωνιών (πολυμέσα και δίκτυα) στην εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τόσο το πλαίσιο λειτουργίας της και τους ρόλους που διαδραματίζει στη σύγχρονη κοινωνία, όσο και τις εσωτερικές της δομές και διαδικασίες που σχετίζονται με την παραγωγή και τη μετάδοση της γνώσης (CBE – Computer Based Education, Κόκκος κ. συν. , 1998, 99: 191). Χάρη στις νέες τεχνολογίες προκύπτουν σύγχρονες τεχνικές, πρακτικές και μέθοδοι διδασκαλίας που βελτιστοποιούν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και στις τρεις βαθμίδες (Α/θμια, Β/θμια και Γ/θμια). Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές (Η/Υ), τα πολυμέσα, το διαδίκτυο, η ηλεκτρονική αλληλογραφία και το εκπαιδευτικό λογισμικό εισάγονται και αξιοποιούνται στα σχολεία και τα πανεπιστήμια ως βοηθητικά διδακτικά μέσα και χρήσιμα μαθησιακά εργαλεία. Με άλλα λόγια, διαμορφώνονται νέες τάσεις στην εκπαίδευση, όπως προκύπτουν από αναλύσεις ειδικών επιστημόνων και λειτουργών της εκπαίδευσης, οι οποίες περιγράφονται συνοπτικά ως εξής:

- Έμφαση στη συνεργατική μάθηση μέσω της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών
- Τα εικονικά εργαστήρια – προσομοιωτές ως σύγχρονα παιδαγωγικά εργαλεία
- Η μάθηση δεν οριοθετείται πλέον σε χώρο και χρόνο
- Συμβολή στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού μεταβάλλεται από διδακτικό σε συμβουλευτικό, βοηθητικό, καθοδηγητικό
- Η εκπαιδευτική επίδοση βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής
- Εκπαίδευση ευέλικτη και ανοικτή στην κοινωνία

Με την παρούσα μελέτη επιχειρούμε να εντοπίσουμε, να αναδείξουμε και να αναλύσουμε εκείνα τα σημεία των παραπάνω τάσεων τα οποία υιοθετούνται και χρησιμοποιούνται από την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΑεξΑε). Επίσης, εξετάζουμε πως ο Η/Υ που αποτελεί ένα πολύ ευέλικτο εκπαιδευτικό εργαλείο χρησιμοποιείται από τα ανοικτά πανεπιστήμια δίνοντας στην εκπαιδευτική διαδικασία μια καινούρια διάσταση και δυναμική.

Για την ανάπτυξη του θέματος προηγήθηκε συλλογή και καταγραφή πληροφοριών από συγγράμματα, έντυπα και πρακτικά συνεδρίων που παρέχουν ενημέρωση σε θέματα χρήσης νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Ακολούθησε επεξεργασία, ανάλυση, αξιολόγηση και ταξινόμηση των πληροφοριών με επιλεκτικό και κριτικό τρόπο ώστε να προσεγγισθεί το θέμα επαρκώς. Σε πρώτη φάση εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν γενικές πληροφορίες που αφορούν την εισαγωγή και εφαρμογή της πληροφορικής στο χώρο της εκπαίδευσης, ενώ σε δεύτερη φάση προσεγγίστηκαν οι νέες τάσεις στην εκπαίδευση κριτικά, ώστε να επικεντρωθεί η ανάλυση στα χαρακτηριστικά εκείνα που εντοπίζονται συγκεκριμένα στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Τέλος, στον επίλογο της εργασίας καταλήγουμε σε γενικά συμπεράσματα που αφορούν στη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση με έμφαση στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και σημείο αναφοράς τις νέες τάσεις που διαμορφώνονται.

Έμφαση στη συνεργατική μάθηση μέσα από την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών

Με τον όρο *νέες τεχνολογίες* εννοούμε την τεχνολογία της πληροφορικής και της επικοινωνίας, τη χρήση των υπολογιστών, πολυμέσων, δικτύων και άλλων υπολογιστικών εφαρμογών. Στην εκπαίδευση οι νέες τεχνολογίες εμπλουτίζουν και αναβαθμίζουν τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία μέσω ειδικών εκπαιδευτικών λογισμικών, μέσω του διαδικτύου, των πολυμέσων, του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και άλλων τεχνικών επικοινωνίας για τις οποίες γίνεται λόγος στις επόμενες παραγράφους. Τα πλεονεκτήματα από τη χρήση των υπολογιστών και τηλεπικοινωνιών στην εκπαίδευση είναι αξιόλογα ιδιαίτερα όσον αφορά την τριτοβάθμια ΑεξΑε όπου οι σπουδές και οι φοιτητές χαρακτηρίζονται από ιδιαιτερότητες σε αντίθεση με τα συμβατικά συστήματα εκπαίδευσης.

Ένα βασικό πλεονέκτημα της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών στην ανοικτή εκπαίδευση είναι η έμφαση που δίνει στη *συνεργατική μάθηση*. Χάρη στις δυνατότητες που προσφέρει η πληροφορική με τη χρήση των υπολογιστών αλλά και οι σύγχρονες τηλεπικοινωνίες με την ευρεία χρήση του διαδικτύου και άλλες επιμέρους εφαρμογές, οι φοιτητές του ανοικτού πανεπιστημίου μπορούν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους όποτε χρειαστούν ή επιθυμήσουν.

Ειδικότερα, μέσα από την ηλεκτρονική αλληλογραφία οι σπουδαστές μπορούν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται στα πλαίσια των σπουδών τους

αποστέλλοντας και λαμβάνοντας μηνύματα και αρχεία ηλεκτρονικής μορφής. Μάλιστα το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο συνδυάζοντας την αμεσότητα της προφορικής επικοινωνίας και τη δομή του γραπτού λόγου διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την επικοινωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων φοιτητών και άρα τη συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη.

Μία άλλη δυνατότητα για συνεργατική μάθηση στους φοιτητές ανοικτών πανεπιστημίων παρέχεται μέσα από τις υπηρεσίες του διαδικτύου όπως οι τηλεδιασκέψεις. Πιο συγκεκριμένα, η *τηλεδιάσκεψη γραφείου* που βασίζεται στη σύνδεση με το διαδίκτυο και στο φτηνό εξοπλισμό μπορεί να υποστηρίξει ευέλικτες και συνεργατικές μορφές εξ αποστάσεως μάθησης (Ματθαίου κ. συν., 2002). Η επικοινωνία μεταξύ των φοιτητών πραγματοποιείται κυρίως μέσω ήχου, εικόνας βίντεο, συζήτησης βασισμένης σε κείμενο. Με αυτό τον τρόπο η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους σπουδαστές αυξάνει σημαντικά αναβαθμίζοντας την ποιότητα της μεταξύ τους επικοινωνίας και δημιουργώντας το κατάλληλο περιβάλλον για συνεργατική μάθηση μέσα στο οποίο οι σπουδαστές μπορούν να ανταλλάξουν απόψεις, να εργαστούν σε ομάδες, να προσεγγίσουν από κοινού ένα γνωστικό αντικείμενο και να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλο.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι η συνεργατική μάθηση, η μάθηση μέσα από ομάδες και συλλογικές διεργασίες επιτυγχάνεται χάρη στις πολλαπλές δυνατότητες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης που παρέχουν οι υπολογιστές και το διαδίκτυο. Μέσα από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και τις τηλεδιασκέψεις οι σπουδαστές μπορούν να επικοινωνήσουν άμεσα και αποτελεσματικά μεταξύ τους για εξ αποστάσεως αλληλοϋποστήριξη και συνεργασία κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Τα εικονικά εργαστήρια – προσομοιωτές ως σύγχρονα παιδαγωγικά εργαλεία

Ένα *εικονικό εργαστήριο* (ή αλλιώς *μία εικονική τάξη*) αποτελεί ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον το οποίο προσομοιώνει δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε ένα παραδοσιακό εργαστήριο. Σε ένα εικονικό εργαστήριο οι ρόλοι των εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων σε γενικές γραμμές μοιάζουν με αυτούς που αναλαμβάνουν αντίστοιχα σε ένα παραδοσιακό μοντέλο ανοικτής εκπαίδευσης, ενώ αυτό που διαφοροποιείται είναι η διαδικασία ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού και η νέα μορφή επικοινωνίας μεταξύ των βασικών συντελεστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας η οποία βασίζεται στην τεχνολογία (Γρηγοριάδου κ. συν.,

2002). . Μέσα στο εικονικό εργαστήριο ένα πρόγραμμα προσομοίωσης δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να εργαστούν σε ένα περιβάλλον που προσπαθεί μέσω της τεχνολογίας να φανεί ρεαλιστικό.

Για παράδειγμα, στην οθόνη του Η/Υ μπορεί να παρουσιαστεί ένα περιβάλλον μέσα από το οποίο εκτελείται ένα πείραμα που είναι δύσκολο να μεταφερθεί στην τάξη εκ του φυσικού (π.χ. η πτώση ενός αλεξίπτωτου προκειμένου ο σπουδαστής να εξοικειωθεί με τους νόμους της πτώσης των σωμάτων και της αντίστασης του αέρα). Μέσα από κείμενο, γραφικά και ερωτήσεις ο χρήστης αποκτά εμπειρία, ερευνώντας και μεταβάλλοντας τις αρχικές συνθήκες εκτέλεσης του πειράματος (π.χ. αλλάζοντας την τιμή αντίστασης του αέρα ή τη μορφή και τον όγκο του αλεξίπτωτου). Μία άλλη χρήσιμη εκπαιδευτική εφαρμογή των εικονικών εργαστηρίων – προσομοιωτών παρέχεται από νέα κατηγορία λογισμικού τύπου CAI, η κατηγορία modeling (μοντελοποίησης). Σύμφωνα με το λογισμικό αυτό, χρησιμοποιούνται εφαρμογές CAI, για να αναπαραστήσουν συστήματα ή διαδικασίες όπου ένα μοντέλο είναι και λειτουργεί ως μία αναπαράσταση ενός συστήματος (π.χ. αναπαράσταση ενός πληθυσμού με αλλαγή των δημογραφικών στοιχείων από τον χρήστη και παρατήρηση των αποτελεσμάτων της πράξης του εξάγοντας χρήσιμα συμπεράσματα, Κόκκος κ. συν. , 1998, 99 : 224).

Μεταξύ των περιβαλλόντων μάθησης που έχουν δημιουργηθεί από τη σύγχρονη τεχνολογία οι *προσομοιώσεις* παρουσιάζουν εξαιρετικά πλεονεκτήματα, λόγω της εικόνας που προσφέρει ο υπολογιστής και ταυτόχρονα της δυνατότητας επεξεργασίας δεδομένων. Επιπλέον οι προσομοιώσεις με χρήση πολυμέσων αποδεικνύονται καλύτερα παιδαγωγικά εργαλεία γιατί α) η πληροφορία που παρέχεται στο φοιτητή μπορεί να ενσωματωθεί σε διάφορους τρόπους που σχετίζονται με θεωρίες μάθησης, β) η μάθηση μπορεί να προσαρμοστεί στα «μέτρα» κάθε χρήστη δίνοντάς του τη δυνατότητα να κατακτά τη γνώση προοδευτικά, γ) ο τρόπος παρουσίασης της πληροφορίας με εικόνα και ήχο καθιστά τη μάθηση ελκυστικότερη με αποτέλεσμα την διέγερση του ενδιαφέροντος του φοιτητή και τη δημιουργία κινήτρων, δ) ο φοιτητής-χρήστης μπορεί να μαθαίνει ακολουθώντας τους δικούς του ατομικούς ρυθμούς και να λαμβάνει ανατροφοδότηση για την πορεία μάθησης με εξατομικευμένο τρόπο, ε) ο φοιτητής-χρήστης είναι σε θέση να κατευθύνει μόνος του την εξέλιξη της προσομοίωσης και να λαμβάνει αποφάσεις αυτενεργώντας και αξιολογώντας την προσπάθειά του στο τέλος με ενεργητικό και

κριτικό τρόπο (όπως φαίνεται από τις παραπάνω εφαρμογές και προγράμματα προσομοιώσεων, Κόκκος κ. συν. , 1998, 99:241-242).

Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι τα εικονικά εργαστήρια-προσομοιωτές αποτελούν σύγχρονα παιδαγωγικά εργαλεία που υποκινούν, καθοδηγούν, υποστηρίζουν και ενεργοποιούν τον εκπαιδευόμενο στη μαθησιακή διαδικασία και καθιστούν τις σπουδές του πιο ελκυστικές και επομένως ενδιαφέρουσες.

Η μάθηση δεν οριοθετείται σε χώρο και χρόνο

Η *μάθηση* είναι μία εσωτερική διεργασία η οποία συνίσταται στην απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων, εμπειριών και μορφών συμπεριφοράς (Βερτσέτης, 1999: 39-40). Για να επιτευχθεί η μάθηση σημαντικό προαπαιτούμενο είναι η διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου που παραδοσιακά πραγματοποιείται σε αίθουσες διδασκαλίας στα συμβατικά σχολεία και πανεπιστήμια. Με την ευρεία όμως ανάπτυξη υψηλών τεχνολογικών υπηρεσιών μέσα από το διαδίκτυο και υπολογιστικά συστήματα η μάθηση επιτυγχάνεται ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου στην ΑεξΑΕ.

Σύμφωνα με το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας η μάθηση απαιτεί τη φυσική και ταυτόχρονη παρουσία των συντελεστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας (εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου) στον ίδιο χώρο. Στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση η μάθηση δεν οριοθετείται σε χώρο και χρόνο κυρίως χάρη στη χρήση των υπολογιστών και τεχνολογικών επικοινωνιών που αποτελούν μέρος της ανοικτής και εξ αποστάσεως μεθόδου διδασκαλίας. Πρόκειται για εκπαίδευση από απόσταση ή *τηλεκπαίδευση* με την οποία εννοούμε την εκπαιδευτική δραστηριότητα που επιτρέπει στον εκπαιδευτή και τους εκπαιδευόμενους, αν και ευρισκόμενοι σε διαφορετικό φυσικό χώρο, να οργανώνουν και να ολοκληρώνουν εκπαιδευτικές και μαθησιακές λειτουργίες ανεξάρτητες από το συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Ιδιαίτερα χρήσιμες είναι οι *ασύγχρονες* εκπαιδευτικές δραστηριότητες όπου ο καθένας μπορεί να χρησιμοποιήσει σε χρόνο της επιλογής του.

Ειδικότερα, στην ΑεξΑΕ διδάσκων-διδασκόμενοι και οι διδασκόμενοι μεταξύ τους επικοινωνούν και συνεργάζονται αποτελεσματικά από διαφορετικά και απομακρυσμένα τοπικά σημεία, μέσα από σύγχρονες επικοινωνιακές υπηρεσίες όπως ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τηλεδιάσκεψεις και τηλεματική που βασίζονται στη χρήση του διαδικτύου. Για παράδειγμα, η τηλεδιάσκεψη γραφείου παρέχει ελευθερία συμμετοχής στο εξ αποστάσεως μάθημα από οποιοδήποτε σημείο καθώς επίσης την

αμφίδρομη σύγχρονη επικοινωνία απομακρυσμένων σημείων μέσω εικόνας, ήχου και δεδομένων. Επίσης, στη διδασκαλία με *τηλεματική* δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες επικοινωνίας (Λοϊζίδου-Χατζηθεοδούλου κ. συν., 2002), ώστε η φυσική απόσταση που χωρίζει φοιτητές και διδάσκοντες να ελαχιστοποιηθεί ενώ η παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού επιτυγχάνεται με τη βοήθεια της τεχνολογίας.

Συμβολή στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης

Η κριτική σκέψη συνίσταται στην πνευματική ελευθερία, στην αυτενέργεια του ατόμου και στην απόκτηση συνθετότερων γνώσεων και εμπειριών. Ο άνθρωπος με κριτική σκέψη έχει άποψη για τα πρόσωπα και πράγματα που τον περιβάλλουν, αξιολογεί καταστάσεις και δεδομένα, επιλέγει, λειτουργεί αυτόνομα και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες.

Στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση οι φοιτητές μαθαίνουν και αποκτούν νέες γνώσεις χαράσσοντας το δικό τους χρονοδιάγραμμα μελέτης, επιλέγοντας το ρυθμό, τον τόπο και τον χρόνο, αυτενεργώντας σε σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης μέσω της χρήσης πολυμέσων και άλλων υπολογιστικών και επικοινωνιακών τεχνικών (όπως αναφέρεται στην προηγούμενη ενότητα σχετικά με τα εικονικά εργαστήρια-προσομοιωτές).

Ενώ η παραδοσιακή εκπαίδευση της βιομηχανικής εποχής δημιούργησε σπουδαστές που συμπεριφέρονταν ως παθητικοί δέκτες, η ανοικτή εκπαίδευση στην εποχή της πληροφόρησης με την εξέλιξη της τεχνολογίας αντιμετωπίζει τους σπουδαστές ως ενεργά μέλη στην οικοδόμηση της γνώσης. Για παράδειγμα, η συλλογή δεδομένων για την εκπόνηση μίας εργασίας στο ανοικτό πανεπιστήμιο μέσα από ηλεκτρονικές πηγές και βιβλιοθήκες που προσφέρει το διαδίκτυο προωθεί και υποστηρίζει την έρευνα, την ανακάλυψη και την κριτική σκέψη καθώς οι φοιτητές θα πρέπει από μία πληθώρα πληροφοριών και στοιχείων να επιλέξουν τις κατάλληλες αφού αρχικά ανατρέξουν στις κατάλληλες πηγές. Με αυτό τον τρόπο οι φοιτητές σκέφτονται κριτικά, διατυπώνουν υποθέσεις και εξάγουν συμπεράσματα χειριζόμενοι τα σύγχρονα εργαλεία που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες. Επίσης μέσα από ειδικά λογισμικά και εκπαιδευτικά προγράμματα με προσομοιωτές οι φοιτητές καλλιεργούν την ερευνητική και ενεργητική στάση απέναντι στη διαδικασία απόκτησης γνώσεων τροποποιώντας και παρατηρώντας τα νέα δεδομένα με κριτικό τρόπο.

Με άλλα λόγια, στους φοιτητές της ΑεξΑΕ αφήνεται χώρος να αυτενεργήσουν, να επιλέξουν δηλ. οι ίδιοι ποια θέματα θα πρέπει να προσέξουν περισσότερο, πώς θα κατανεύουν το χρόνο μελέτης τους, πώς συνολικά θα προσεγγίσουν μία συγκεκριμένη θεματική ενότητα. Όλα αυτά οδηγούν όχι μόνο στη λεγόμενη *αυτορρύθμιση* της διαδικασίας της μάθησης αλλά στην περαιτέρω ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των σπουδαστών (Κόκκος & Λιοναράκης, 1998 :38 - 41).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού μεταβάλλεται από διδακτικό σε συμβουλευτικό, βοηθητικό, καθοδηγητικό

Η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσδίδει στον εκπαιδευτικό ένα νέο ρόλο και μία άλλη διάσταση από αυτή στην παραδοσιακή ή συμβατική εκπαίδευση. Κατ' αρχήν διαμορφώνεται ένας νέος ρόλος για τον διδάσκοντα αυτός του *καθηγητή-συμβούλου*. Ο καθηγητής-σύμβουλος γίνεται η ψυχή της υποστήριξης του φοιτητή και είναι παρών σε σημαντικές φάσεις της μαθησιακής διαδικασίας χωρίς όμως να επιβάλλει ή να επιβάλλεται (Λιοναράκης, 1999).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού παύει να είναι αυστηρά διδακτικός αλλά μεταβάλλεται σε συμβουλευτικό, βοηθητικό και καθοδηγητικό. Σ' αυτό συμβάλλουν οι πολλές, τακτικές και διαφορετικές μορφές επικοινωνίας που μπορεί να έχει ο καθηγητής-σύμβουλος με τους φοιτητές. Η διδασκαλία δεν είναι μετωπική και δεν λαμβάνει χώρα μέσα σε παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας. Η μάθηση και η επικοινωνία συντελούνται εξ αποστάσεως όποτε το θελήσει ή χρειαστεί ο φοιτητής μέσω τηλεφώνου, επιστολών, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, διαδικτύου (τηλεδιασκέψεις, τηλεματική, κ.α) ή προγραμματισμένων Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων (Ο.Σ.Σ.). Δημιουργείται με άλλα λόγια ένα «πλαίσιο στήριξης» από τον καθηγητή-σύμβουλο το οποίο μπορεί να οδηγήσει σταθερά το φοιτητή στην αυτόνομη και αυτό-ρυθμιζόμενη μάθηση.

Η εκπαιδευτική επίδοση βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής

Η εκπαιδευτική επίδοση είναι μία γενική έννοια που μπορεί να αφορά τόσο την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης όσο και την ακαδημαϊκή ή σχολική επίδοση των μαθητών βάσει βαθμολογιών.

Η βαθμολογική επίδοση των μαθητών μέσα από ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον μάθησης χαρακτηρίζει περισσότερο το σχολείο παρά την τριτοβάθμια

εκπαίδευση και δει την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Άλλωστε στο ανοιχτό πανεπιστήμιο η πρόσβαση είναι ελεύθερη και άνευ εξετάσεων ή βαθμολογικών αξιολογήσεων των υποψηφίων φοιτητών, γεγονός που μας επιβεβαιώνει ότι το επίκεντρο κατά τη διάρκεια των σπουδών δεν είναι η επίδοση των φοιτητών αλλά η ίδια η μαθησιακή διαδικασία. Στο ανοιχτό πανεπιστήμιο προέχει ο μαθητοκεντρισμός χωρίς βαθμολογικούς ανταγωνισμούς και συγκρίσεις, και η αποτελεσματικότητα του ίδιου του συστήματος και της εξ αποστάσεως μεθοδολογίας. Προς αυτή την κατεύθυνση, υιοθετούνται και χρησιμοποιούνται από μεγάλο αριθμό ανοικτών πανεπιστημίων σύγχρονες μέθοδοι εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης βασισμένες στις νέες τεχνολογίες, όπως ήδη αναφέραμε σε προηγούμενες ενότητες, με έμφαση στην αλληλεπίδραση, τη συνεργασία, την υποστήριξη και καλύτερη καθοδήγηση όλων των φοιτητών.

Ευελιξία και άνοιγμα στην κοινωνία

Οι τάξεις και όλο το σχολείο ως περιβάλλοντα μάθησης αποτελούν μαθησιακά εργαλεία στην παραδοσιακή δημόσια εκπαίδευση χωρίς αμφιβολία. Υποβοηθούν τη μάθηση και παρέχουν το κατάλληλο παιδαγωγικό και διδακτικό κλίμα που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μάθηση. Δεν αρκεί όμως να θεωρούνται ή να αποτελούν απλά μαθησιακά εργαλεία, θα πρέπει να είναι σύγχρονα μαθησιακά εργαλεία, ευέλικτα και ανοικτά στην κοινωνία της πληροφορικής και των επικοινωνιών, της εξειδίκευσης και των αυξανόμενων απαιτήσεων.

Η ΑεξΑΕ αποδεικνύει μέσα από τις τεχνικές και πρακτικές εκπαίδευσης που χρησιμοποιεί ότι είναι ευέλικτη και ανοικτή στην κοινωνία ικανοποιώντας πρωτίστως την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου για δια βίου μάθηση, σπουδές από απόσταση, εξειδίκευση μέσα από τα ευέλικτα προγράμματα σπουδών που προσφέρει στα μέλη της κοινωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και ανισότητες. Επίσης, οι σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας που χρησιμοποιεί είναι προσαρμοσμένες στη νέα εποχή της προηγμένης τεχνολογίας με έμφαση στα ηλεκτρονικά, ψηφιακά και τηλεπικοινωνιακά μέσα (υπολογιστές, διαδίκτυο, λογισμικά, κ.α). Στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση τα μαθησιακά εργαλεία είναι πολυμορφικά και προέρχονται από σύγχρονες τεχνολογικές εφαρμογές: εικονική τάξη, τηλεδιάσκεψη, τηλεματική πέραν των ΟΣΣ, καθιστώντας τη μάθηση πιο ελκυστική, πιο ενδιαφέρουσα και ποιοτική για τους φοιτητές.

Συμπεράσματα

Αποτελεί, λοιπόν, κοινή διαπίστωση ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί μία αναπόδραστη πραγματικότητα, κυρίως όσον αφορά τα συστήματα ΑεξΑΕ. Τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα διδασκαλίας και μάθησης θεωρούνται χρήσιμα παιδαγωγικά και μαθησιακά εργαλεία που προάγουν τη μάθηση γενικά και ειδικά την εξ αποστάσεως μάθηση.

Στις παραπάνω ενότητες εντοπίσαμε, αναλύσαμε και αναδείξαμε εκείνα τα σημεία των σύγχρονων τάσεων στην εκπαίδευση που υιοθετεί και χρησιμοποιεί ήδη το ανοικτό πανεπιστήμιο, όπως είναι οι νέες τεχνολογίες και η συμβολή τους στη συνεργατική μάθηση, τα εικονικά εργαστήρια-προσομοιωτές ως σύγχρονα παιδαγωγικά εργαλεία, η κατάλυση των χωροχρονικών αποστάσεων και η δυνατότητα συνεχούς αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, η συμβολή στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, ο συμβουλευτικός, βοηθητικός και καθοδηγητικός ρόλος του καθηγητή-συμβούλου, η εκπαιδευτική επίδοση με την ευρεία έννοια και όχι τη στενή βαθμολογική επίδοση των φοιτητών, και τέλος τα μαθησιακά εργαλεία της ΑεξΑΕ και το άνοιγμά της στην κοινωνία.

Με άλλα λόγια, η ΑεξΑΕ ακολουθεί τις τάσεις της σύγχρονης εποχής και κοινωνίας, είναι ευέλικτη και δεκτική στις τεχνολογικές εξελίξεις εμπλουτίζοντας τις μεθόδους και τα υπάρχοντα διδακτικά μέσα (ΟΣΣ, εργασίες, βίντεο, αλληλογραφία, κ.α.) με πιο σύγχρονες και αποτελεσματικές μορφές εκπαιδευτικού υλικού και επικοινωνίας (λογισμικά, πολυμέσα, διαδίκτυο, ηλεκτρονική αλληλογραφία, κ.α.).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βεργίδης Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., Μακράκης Β. & Ματράλης Χ. (1998, 99). *Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και Λειτουργίες*. Τόμος Α. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Βερτσέτης Αθ. (1999). *Διδακτική: Γενική Διδακτική*. Τόμος Α', Β' Έκδοση. Αθήνα
- Γρηγοριάδου Μ., Παπανικολάου Κ., Κορνιλάκης Χ. (2002). *Εξατομικευμένη Μάθηση στο Διαδίκτυο: Προσαρμοστικά Εκπαιδευτικά Συστήματα. 1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Κόκκος Α. & Λιοναράκης Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. *Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων*. Τόμος Β. Πάτρα, ΕΑΠ.

Κόκκος Α, Λιοναράκης Α., Ματράλης Χ., Παναγιωτακόπουλος Χ. (1998, 99). Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και το εκπαιδευτικό λογισμικό. *Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες*. Τόμος Γ. Πάτρα: ΕΑΠ.

Λιοναράκης Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: Συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις. *Η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Ο.Ι.Ε.Λ.Ε.

Λοϊζίδου-Χατζηθεοδούλου Π., Βασάλα Π., Κακούρης Α., Μαυροειδής Η. & Μακράκης Β. & Στεφάνου Χαρ. (2002). Αναπτύσσοντας αλληλεπιδραστικά μαθησιακά περιβάλλοντα με την τεχνολογία Java και Java Applets. *1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Ματθαίου Δημ., Μουζάκης Χαρ. και Ρουσσάκης Ι. (2002). Η Αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών Επικοινωνίας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Εφαρμογές της Εκπαιδευτικής Τηλεδιάσκεψης στις Μεταπτυχιακές Σπουδές και την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. *1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Μπίτσης Χ. Θ., Παπαδάκης Σ. Χ., Τζαμαρίας Σ. Ε. και Φανουράκης Γ. Κ. (2002). Τεχνολογίες επικοινωνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Παναγιωτακόπουλος Χρ. & Περιβολαρόπουλος Λέα. (2002). Η αξιοποίηση του διαδικτύου στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο για πληροφόρηση, επικοινωνία και εκπαίδευση. *1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Παπαστεργίου Μ. (2002). Η τηλεδιάσκεψη γραφείου ως εργαλείο επικοινωνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω του Διαδικτύου. *1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Σιμάτος Αν. (1994). *Τεχνολογία & Εκπαίδευση: Επιλογή και χρήση των εποπτικών μέσων*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Τάσιος Π. (2002). Μορφές επικοινωνίας στις σπουδές από απόσταση και η συμβολή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η περίπτωση των σπουδαστών της μεταπτυχιακής θεματικής ενότητας «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. *1^ο Συνέδριο της ΑεξΑΕ*. Πάτρα

Τσολακίδης Κ. & Φωκίδης Μ. (2002). Τηλεκπαίδευση με χρήση τηλεδιάσκεψης : Εφαρμογή και προβληματισμός. *1^ο Συνέδριο της ΑεζΑΕ*. Πάτρα
Οι Σπουδές στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (2002). Πάτρα: Ε.Α.Π.

*Έχει δημοσιευθεί στην Εκπαιδευτική Ιστοσελίδα: ***Ελληνική Πύλη Παιδείας / Θεματική Ενότητα: Επιμόρφωση***. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
<http://www.eduportal.gr/index.php/articles/epimorfoci/114-exae2>